

TISZTÁS

Az Erdélyt Járók Közhasznú Egyesület negyedéves folyóirata

VI. évfolyam 3-4. szám, 2016. december

A tartalomból:

Marosvásárhely vártemploma	2
V. Debreceni Székely Nap	4
Az én Székelyföldem	12
A magyar történelem októbertei	14
Béklyó és szabadság — Székelyföld Autonómiájának Napja	18
Csak fehérbe öltözötten — interjú Kiss Székely Zoltánnal	20
Ki a magyar?	22

Erdély társasjáték

Horváth Zoltán György: Marosvásárhely vártemploma

„Füstök a lengyel
síkságon, füstök a
tenger felett; füstök a
Dunántúlon,
Hessenben,
Poroszországban;
hamvasan lengő vagy
feketén gomolygó
füstök, amelyek
nyurga minaretekként,
egyenest törnek az
égre; mások,
amelyeket egy
bizonyos magasságban
elkap, derékszögben
megtör, s vízszintesen
sodor tovább a szél;
az elfogadott vagy
visszautasított áldozat
füstjei, a téboly füstjei
– hol és hányféle
füstöt nem láttunk mi
Európában!”

**Székely János:
A nyugati hadtest**

Marosvásárhely ősi székely város, korábban Székelyvásárhely volt a neve. 1323-ban „Novum Forum Siculorum” formában latinul szerepel, aztán 1349-ben már magyarul is „Scekulvásárhel” alakban. Évszázadok óta a székelység kulturális központja, ahol számos jelentős nagyság élt és alkotott. 1910-ben, az utolsó, még magyar közigazgatás idején végzett népszámláláskor huszonöt-ezres lakosságának 90 százaléka magyar és 2 százalékos német kisebbség mellett mindössze 6 százalék a románok aránya. Trianon után Kolozsvár mellett a székely főváros, Marosvásárhely az egyik emblemikus célpontja az erőszakos románosítás céljából való tömeges betelepítésnek, így mára előfordulhatott az a szomorú eset, hogy a városban román polgármestert választottak.

Marosvásárhely igen gazdag művészeti emlékekben, amelyek közül kiemelkednek a magyar szecsesziópárját ritkító szépségű alkotásai, azonban a középkorból származó legjelentősebb épülete a jelenleg a reformátusok kezében levő vártemplom. A templom köré emelt korábbi erősséget 1605-ben Bocskai István erdélyi fejedelem engedélyével alakít-

A déli oldal a vár egyik bástyájával

ják át hatalmas kővárrá. A várfalak a Székelyföldön szokásosnál itt jóval nagyobb területet öveznek, amelynek mindössze a délnyugati sarkában „húzódik meg” a középkori templom. Az erődfalak ma is teljesen épek és igen mo-

aztán a XIV-XV. században a ferencesek folytatják, 1556-ban pedig protestáns kézre kerül. Erdély történelmében az épület nagyon jelentős szerepet játszott, ugyanis 1559-ben itt tartották azt az erdélyi zsinatot, amely a kálvini reformáció mellett tett hitet, amelyet 1566-ban újabb zsinat erősített meg. 1571-ben János Zsigmond fejedelem jelenlétében itt is törvénybe iktatva megerősítik a szabad vallásgyakorlat lehetőségét, amely európai viszonylatban is nagy jelentőségű volt. A Rákóczi-szabadságharc során a korábban Gyulafehérváron Erdély fejedelmévé választott II. Rákóczi Ferencet szintén itt a vártemplomban iktatják be székébe.

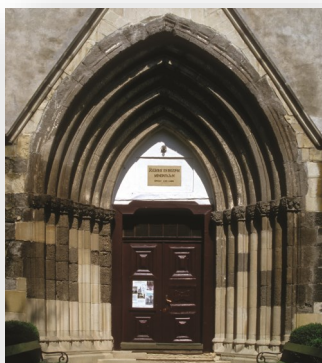
A vártemplom külső képe ma nagyrészt a ferencesek általi gótikus építés során kapott formákat mutatja. A hajó és az 1446-ban emelt szentély anyaghasználatában jól elkülönül, mindkettőre jellemző a gazdag támpillérrendszer és számos kifejezetten magas gótikus mérműves ablak. Az 1490-ben elkészült rendkívül hosszú épülethez – jellegzetes ferences szokás szerint – a szentély magasságában az északi oldalon emeltek négy fia-

A gótikus szentély az északi toronnyal

numentális hatásúak, teljes hosszúságuk mintegy 900 méter. A védőfal általában egyszeres, ám a nyugati oldalon kétszeres. Ma is látható kilenc bástya általában egyes foglalkozásokról kapta a nevét attól függően, hogy annak a falrésznek a védelméért melyik város céh volt a felelős.

Magát a vártemplomot 1230-ban a domonkos szerzetesek kezdik építeni,

A gótikus nyugati kapuzat

Faragott oszlopfejezet nyugati kapuzatról

tornyos sisakban végződő tornyot. Ez abból a szempontból is jelentős, hogy a szerzetesek a pápától búcsúengedélyt kapnak, ami a hely jelentőségét nagyban emelte.

A templomkülső legcsodálatosabb értéke a gótikus oszlopbélletes nyugati kapuzat. A kifejezetten mély és magas, igen monumentális hatású csúcsíves kapuzaton a hét-hét oszlopfejezet faragványa ma is nagyon jó állapotú. Az ábrázolás elég szokatlan, ugyanis a dúsan termő, gazdag levézetű szőlőindák átkúsznak egyik oszlopfejezetről a másikra. Ez a megoldás a gótikus kapuzatokon elég ritka, de Erdélyben nem példátlan. Ugyanis szinte pontosan ugyanezzel a díszítéssel

találkozhatunk a Medgyeshez közeli Szászbogács szász erődtemplomának ugyanebben a korban faragott nyugati kapuzatán. Talán mindkettőnek előzménye lehetett az Erdély déli részén fekvő, művészeti szempontból iskolateremtő kerci cisztercita apátság nyugati kapujának oszlopfejezetein futó indázat.

Hasonló kialakítással, de a nyugati kapuzatnál szerényebb kivitelben itt Marosvásárhelyen is megismétlődik a szépen faragott oszlopfejezetekkel díszített kapuzat a déli oldalon. E déli kapu feletti timpanonban szép gótikus freskó látható, amely az egyetlen erre vonatkozó irodalombeli adat szerint

Szt. Lénárd vértanúságát ábrázolja.

A jelenlegi templomtól északra egy sokszögzáródású, csúcsíves ablakokkal ellátott kápolna áll, amelyet 1492-ben, a Báthori István erdélyi vajda által végzett várkastélyá alakításkor két, védelmi célú emelettel bástyává alakítottak. A további falrészletek feltárása miatt valószínű, hogy ez a kápolna lehetett egy korábbi templom szentélye. Benne freskótöredékeket is találtak.

Kívülről is sejthető, hogy hatalmas a templom, de impozáns méretei különösen belül szembetűnőek. A hatalmas déli mérműves ablakok és a fehérre festett falak miatt az épület szinte fényárban úszik. A hajó elvesztette gótikus jellegét, a szentély kőbordás gótikus boltozata szerencsére megmaradt a különösen finom faragású záróköveivel. Olyan hatalmasak itt a méretek, hogy ez az épületrész a pompás mérműves ablakaival akár önálló templom is lehetne.

(A fotókat Horváth Zoltán György készítette)

A monumentális hatású templombelső

„Tartásomat –
belső autonómiámat –
szellemi képességeim
felismerését –
nagyjából ezt a három
nagy áldást
köszönhetem én a
katonaságnak; hát
mondják meg, kérem:
kaphattam volna-e
hasznosabb
útravalókat bárkitől is?
És figyelmet kérek,
mert a legérdekesebb
még csak ezután
következik. Amikor
már úgy látszott, hogy
a kezdeti bajok
ellenére nemcsak
megállom, hanem meg
is találok helyem a
katonaságnál, amikor
tehát az a veszély
fenyegetett, hogy
mindenestül (belsőleg
is) katonává leszek,
akkor egyszerre,
mintegy magamagától
elmúlt a veszély.
Megérkezett hozzánk
a keleti front, a
háború végét járta,
majd befejeződött, s
én máris
megszabadultam a
katonaságtól; nem
kellett megfizetnem
adományaiért; ott
maradtam a tiszta
nyereséggel.
Így vált javamra az
óriási ostobaság is
(hogy háború idején
katonának mentem),
az óriási csődtömeg is
(mármint a háború
elvesztése), így
változott áldássá
akkor minden egyéni
és kollektív
tragédiám!”

Székely János:
A nyugati hadtest

Hutzler Vilmos: Hittel, reménnyel, ... szeretettel

Az egységes magyar nemzet sorsáért és jövőjéért is felelősséget vállaló EJKE sikeresen és eredményesen rendezte meg: az Unitárius Egyházközség segítségével – az V. Debreceni Székely Napot. A fővédnök ezúttal is Izsák Balázs volt, aki fontos tanácskozás miatt - csak lélekben lehetett jelen.

Az ebből az alkalomból elhangzott ige „varázsszava” az öröklés, az átörökítés töltötte be a lelkeket. Felvetődött a kérdés, hogy mit örököltünk elődeinktől és mit vettünk át tőlük. Méltók vagyunk-e a ránk bízott kincsek megőrzésére, gyarapítására; illetve képesek vagyunk-e gyerekeinket méltó módon felkészíteni az életre? Mi szólal meg, játszódik le a lelkünkben?! Belátjuk-e, hogy az évszázadok óta dédelgetett hagyományaink, az örökségünk nem „rab”, hogy önző módon csupáncsak őrizni kelljen? Azt gyarapítani; bővíteni; napra készre kell varázsolni.

Arról is szó esett, hogy ki örököl(het). Az ige ebben is segítségünkre van: akik igazak; a szelídek; a hittel; türelemmel; igazsággal; emberséggel és felebaráti szeretettel élők. Ezek az érzések bennünk vannak, csak megfelelőképpen, helyen és időben kell előhívni azokat.

Fellebbentek még: a becsület, tisztesség, tisztelet, bizalom, áldozat, megmaradni akarás és

hit szavak is. A felvetett folyamatban elengedhetetlen az alapok és a történelmi fordulatok ismerete; illetve a nemzeti törekvések mozgatórugóinak rozsdamentesítése.

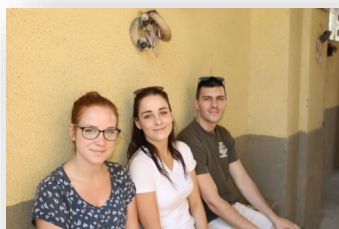
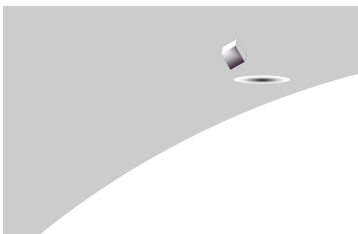
A székely magyarságot napjainkban is az örökölt ösztönerő tartja életben – hisz: „Azért vagyunk a világon, hogy valahol otthon legyünk benne”; illetve – „Ha Isten velünk... kicsoda ellenünk?!”.

A „Mutasd meg milyen a te Székelyfölded?” felhívásra készült felvételek életképeket örökítenek meg az erdélyi emberek életéből – ilyen címek alatt: A szülőföld jövője; Kapaszkodó; Ragyogó szeretet; Küzdelem árán; Ez az én zászlóm; Ima Erdélyért; Múlt, jövő, jelen; Szabadság vagy halál; Turul őrzi Madéfalvát; stb.

A családi hangulatú együttlételem felemelő, zenész-irodalmi összeállítás zárta. Ez alkalomból a civil szervezet elnökének – Csíki Andrásnak – sikerült a „lármafák” őrtüzeit újra csíholni – ezáltal bizalmat, reményt, akaraterőt, kitartást, valamint cselekvő hajlamot „csomagolni” az átadandó értékek közé.

Izsák Balázs: A székelyek ügye a nemzet ügye — levél Debrecenbe

Szeretettel köszöntöm az V. Debreceni Székely Nap minden résztvevőjét, és egyben kifejezem sajnálkozásomat, hogy csak lélekben lehetek veletek. Szeretném levélben kifejezni örömet, hogy Debrecenben ötödik alkalommal kerülnek megszervezésre a székely nap. A székelység közel másfél évtizede, 2003-tól, tudatosan és szervezeten küzd egy cél valóra váltásáért, amely megmaradásának, a teljes és tényleges jogegyenlőségnek hosszútávú záloga lesz. Ez a cél: Székelyföld területi autonómiája. Ebben a küzdelemben fontos az anyaország egész társadalmának és a nagyvilágban élő magyar közösségeknek, többször, többféleképpen kifejezett szolidaritása.

Amikor az itthon üldözött székely zászlót látjuk a Magyar Országgyűlés épületének homlokzatán vagy más magyarországi közintézményeken, amikor székely napokat szerveznek Székelyföldtől távoli közösségek, amikor Magyarország kormánya kiáll nyíltan a székelyek ügye mellett, akkor mi magunk is kapunk egy megerősítést, egy új lendületet. Egy biztatást, amely erősebb a kételkedők, vagy a csüggedők reménytelenségénél, hiszen **a székelyek ügye, a nemzet ügye** egyben! Ezért fontos számunkra, hogy Magyarország erős és független állam legyen, a nemzet sorsát érintő döntéseket pedig Budapesten hozzák meg. Ezért fogok nemmel szavazni az október második népszavazáson, és biztatok arra minden magyar állampolgárt, hogy hasonlóan cselekedjen. De itthon, Székelyföldön sem vagyunk érdekeltek abban, hogy ide idegen kultúrájú, távoli népeket telepítsen Brüsszel. Mi megta-

pasztaltuk a magunk bőrén az erőszakos betelepítés minden következményét. Elegendő feladat számunkra megteremteni a normális együttélés intézményi kereteit a székelyföldi románsággal. És elegendő teher a székely önkormányzatoknak integrálni azokat a társadalom perifériáján élő közösségeket, amelyek tekintélyes része egy országon belüli folyamatos népvándorlás eredményeként került/kerül a székely városok és falvak gyorsan növekvő nyomornegyedeibe.

Van azonban egy harmadik okom is nemmel szavazni. Az autonómia a kölcsönös bizalom légkörében, a demokrácia és a jogbiztonság körülményei között valószínűsíthető meg. A kötelező betelepítési kvóta erőltetésével Brüsszel viszont káoszba taszítja Európát. Ha olyan idők jönnek erre a földrészre, amikor a karhatalmi erők állandó készültségére lesz szükség a terrorfenyegetettség miatt, ha Európa megszűnik az Unióról szóló szerződésnek megfelelően a „szabadságon, a biztonságon, a jog érvényesülésén alapuló térségnek” lenni, amely többek között „a külső határok védelmén” alapul, akkor a demokratikus alapértékek háttérbe szorulnak, s velük együtt a mi törekvéseink is.

A jog érvényesüléséért küzdünk itthon is. A Székely Szabadság Napján, illetve a határkivilágítást követően kirótt bírságok ügye nem zárult le. Mi azonban elszántak vagyunk. Nem fogjuk engedni, hogy megfélemlítsenek a politikai rendőrség szerepében fellépő hatóságok, legyen szó csendőrségről, vagy adóhatóságról. Nem engedjük, hogy alkotmányos jogainkat korlátozzák. Világossá fogjuk tenni: Románia tervezett közigazgatási átszervezése,

2016. szeptember 3. — Hatvan utca 24.

14.00 Istentisztelet * 15.00 Megnyitó * 15.20 Marosvásárhely középkori és szecessziós műemlékei – Horváth Zoltán György előadása * 16.00 Székely labdarúgó válogatott – beszélgetés * 16.40 Az anyanyelv keresztje – Kiss Székely Zoltán verses könyvének bemutatása * 17.20 Székelyföld önrendelkezése – Izsák Balázs ismertetője * 18.00 Székely népdal és góbéság – debreceni iskolások bemutatkozása * 18.40 Az én Székelyföldem – fotópályázat * 19.00 Téged örököltelek – a Jazz Five Együttes és Csiki András közös műsora

Kapunyitás: 10.00 * filmvetítések * Készíts székely zászlót! * Erdély – ismeretterjesztő társasjáték bemutatása * Az én Székelyföldem – fotókiállítás * könyvvásár

amely Székelyföldet egy román többségű régióba olvasztaná, a székelyek ellenállásába ütközik.

Folytatódik a perünk Luxembourgban is. A világ számára kell láthatóvá tennünk, hogy az Európai Bizottság a polgári kezdeményezés ügyében kettős játszmát folytat. Egyrészt el akarja hitetni az Unió polgáraival, hogy megadatott számukra a lehetőség a közvetlen beleszólásra az Unió ügyeibe, másrészt minden eszközzel, beleértve az olyan önkényes jogértelmezést, amelyet mi csak a kommunista hatalom gyakorlatában tapasztaltunk – akadályozza a közvetlen demokrácia ezen intézményének működését. Láthatóvá kell tennünk a nagyvilág számára, hogy Európa nyelvi és kulturális szigetei – amilyen Székelyföld is – különleges védelem nélkül, egy

sajátos és tudatosan felépített kohéziós politika nélkül, az asszimiláció áldozataivá válnak, és ezzel Európa kulturális sokszínűsége sérül.

Kedves Barátaink! Tudjuk, hogy tisztában vagytok a küzdelemünk tétjével. Kérünk, legyetek mellettünk a jövőben is. Se nem rövid, se nem könnyű az előttünk álló út. De gondolatok arra, hogy százszor könnyebb, jobb, emberhez méltóbb, egy értelmes, igaz ügyért harcolni, mint tétlenül elszenvetelni azt, amit mások sorsunkul szánnak.

**Izsák Balázs,
a Székely Nemzeti Tanács
elnöke**

**Marosvásárhely,
2016. augusztus 30.**

Nyitóbeszéd: V. Debreceni Székely Nap

Az Erdélyt Járók Közhasznú Egyesület nevében szeretettel és tisztelettel köszöntünk minden kedves vendéget, érdeklődőt az V. Debreceni Székely Napon.

A világ parázslík, Románia fojtogatja a magyarokat és a székelyek magyar jövőjükért küzdenek. Időtálló megállapítás, sajnos. Az öt évvel ezelőtti kezdetre visszagondolva, meg kell állapítanom, hogy a dolgok nem úgy alakultak, mint azt vártam. A mai napon Debrecen városában az autonóm, területi önrendelkezését elnyert, teljes körű magyar adminisztrációját, közigazgatását kialakított Székelyföld vezetését kellene vendégül lássuk. Ehhez képest ismét és ismét csak alapvetéseket kell megfogalmaznunk és próbáljuk eljuttatni azokat értő fülekig és mindegyre a józan észre apellálunk.

Tehát: sokkal több kell, mint a román pártpolitikai életbe betagozódott magyar pártok megléte. A területi önrendelkezés jogi, közigazgatási, politikai keretei nélkül az erdélyi magyarság belátható időn belül elporlad. Nem annyira bonyolult a kép, mint azt sokan leveletelni próbálják. Személyes áldozathozatal, részvállalás, egységes kiállítás nélkül nem lesz székely szabadság, de

felgyorsult asszimiláció, és szórványsorba süllyedő tömbmagyarság igen. A közhelyszerű megállapítások a húsunkba váganak, és mindegyre fel tesszük a kérdést, ugyan minek kell történnie, hogy ebből a mélységes apátiából, ebből az ólmos passzivitásból, ebből a nyomasztó álomból felébredjünk. Annyi a kincsünk, annyi a potenciál a székelyekben, olyan drágakövei az összmagyarságnak melyet meg kell őriznünk, melyet ki kell tudniuk használni. Higgyünk hát és cselekedjünk, méltósággal, meggyőződéssel.

A mai nap nyitottuk meg Az én Székelyföldem fotópályázat legjobban sikerült képeiből összeállított kiállításunkat. A pályázat célja az volt, hogy megmutassuk Székelyföld sokszínűségét úgy, hogy a képek tükrözzék a székely ember szabadságszeretét. A pályaműveknek közvetve vagy közvetett formában kapcsolódniuk kellett Székelyföld területi önrendelkezésért

folytatott küzdelméhez. A pályázat sikeresnek mondható, mert a beérkezett 44 munkára, összesen közel 3.000 szavazat érkezett. A győztes képet Szilveszter Zoltán, marosvásárhelyi fotós készítette.

Az idei rendezvény bevételét a nyáradszeredai unitárius templom harangjának elkészítésére ajánljuk fel. Igaz ugyan, hogy Bocskai István fejedelmünk maga nem volt unitárius, de a személye összeköti a Nyáradmente és a Hajdúság fővárosát.

Érezzék jól magukat.

„Személyes áldozathozatal, részvállalás, egységes kiállítás nélkül nem lesz székely szabadság, de felgyorsult asszimiláció, és szórványsorba süllyedő tömbmagyarság igen.”

Kedves Testvéreim, szeretettel köszöntelek benneteket az V. Debreceni Székely Nap nyitó istentiszteletén. Hálát

adok a Jóistennek, hogy újra együtt lehetünk, és egyben kérem mindannyiunk nevében az ő segítségét, hogy e nap szolgáljon lelkünk épülésére, gazdagodására.

Az alap gondolatként felolvasott bibliai vers így hangzik: Azt az embert, aki féli az Urat, oktatja ő, hogy melyik utat válassza. Élete boldog marad és utódai öröklék a földet. Beszédemben pedig az örökségről szeretnék beszélni, melyet mindannyian hordozunk, s melyet mindannyian szeretnénk magunk után hagyni.

Először is mi az örökség? Valakinek, vagy valakiknek a hagyaték, mint egész, javakkal, jogokkal, kiváltsággal, de terhekkal és kötelezettségekkel is együtt. Hagyaték, melyet az előd apránként, darabonként, egy élet hossza alatt összegyűjtött, s az arra érdemesnek talált utódra testál. S ezzel felhatalmazza, ugyanakkor felszólítja az utódot az örökség megtartására. S milyen szép a magyar nyelv, hisz az örökség nevében hordozza hivatását: örökség, azaz megőrizendő örök időkre.

No de kinek jut a meg-

örzés kiváltsága és felelőssége? Ki örökölhet? Nos, hagyománytól, kultúrköröktől, szokástól függően örökölhet az elsőszülött, vagy az arra legérdemesebb, esetleg a kedvenc vagy kiválasztott, örökölhet mindenki egyformán vagy épp senki sem, a Szentírás szerint pedig, azok örökölhetnek:

- akik az ÚRban reménykednek

- az alázatosak

- akiket megáld az ÚR

- az igazak

- az ÚRban bízók

- a szelídek

- akik az Urat várják,

- akik szeretik az Ő nevét

- akik nem restek

- akik hittel és türelemmel élnek

- a romlatlanok és igazságosak öröklék Isten országát

Függetlenül attól, hogy hányad születtek a sorban.

És ha már itt vagyunk a székely napon, feltevődik a kérdés: Hogy van hát mindez a székelyekkel, mert ők, mi sok mindennek nevezetűhetünk, de mondjuk, kiragadvá egy példát a fentiek közül, szelídeknek aligha.... viszont számos közmondásunk és szólásunk, melyeket szintén örökségül hordozunk, tanúskodik, mutatja, hogy a többi szentírási öröklési kikötésnek, vagy inkább elvárásnak eleget teszünk.

Itt van hát néhány szólásunk:

-Segíts magadon, s az Isten is megsegít.

- Ember tervez, Isten végez.

- Ha Isten velünk, ki ellenünk?

- Ha Isten is úgy akarja, ám legyen.

- A JóIsten adott egy nyelvet s két fület hozzá, hogy amennyit beszélsz két annyi hallgass!

- Házasság, hadverés, király-választás Isten dolga.

- Hol a szeretet, ott az Isten.

- Hol az Isten őriz, ott a pókháló is kővár.

- Hol legnagyobb a veszély, ott legközelebb az isteni segély.

- Jól öröl az Isten malma.

- Ha nem jön emberfia, úgylis jön az Isten!

Ezek a mondások, mind-mind elődeink által megszerzett élettapasztalatok következtetései, melyek tanításként maradtak ránk. Bölcsességre, bátorságra, hitre,

Zsolt 25, 12-13

Azt az embert, aki féli az Urat, oktatja ő, hogy melyik utat válassza. Élete boldog marad, és utódai öröklék a földet.

**„Hallgatunk-e a tanításra?
Megtartottuk-e a tündérporos meséket, mondákat?
Viseljük-e a régiek neveit?
ismerjük-e eredetünket, s történelmünket?
Éneklünk-e Csaba királyfi csillagösvényéről?
Lapul-e viselet munkaruháink mögött valahol a szekrény mélyén?
Szövődik-e emlékezés jelenünkbe?”**

alázatra, erőre és szeretetre tanítanak, s mind-mind azt mutatják, hogy eleink tudtak egyet s mást. Megtanulták saját bőrükön boldog s boldogtalan időkben, hogy az ember csak úgy boldogul, s csak úgy szerezhet magának hagyatékot, ha féli az Urat, ha rá hagyatkozik, s ha így tesz, akkor az Úr oktatja őt, hogy melyik utat válassza, élete boldog marad és utódai öröklik a földet.

Azonban most, mi nem elődeink, de a magunk boldog s boldogtalan idejét éljük a ránk hagyott örökséggel, hát ideje tükörbe néznünk. Megtartjuk-e? Védjük-e? Hallgatunk-e a tanításra? Megtartottuk-e a tündérporos meséket, mondákat? Viseljük-e a régiek neveit? ismerjük-e eredetünket, s történelmünket? Éneklünk-e Csaba királyfi csillagösvényéről? Lapul-e viselet munkaruháink mögött valahol a szekrény mélyén? Szövődik-e emlékezés jelenünkbe? Elmondjuk-e dédnagyanyánk imádságát? Birtokoljuk-e dédnagyapánk szűkszavú bölcsességét?

És milyen úton járunk? Féltjük-e az Urat? Alázatosak, igazak, Istenben bízók, szelíd lelkűek, reménykedők, az Urat várók, és az ő nevét szeretők vagyunk-e?

Ha nem, akkor nem tállatunk méltónak sem az

örökségre, sem arra, hogy a mi utódaink örököljék a földet.

De ha látszata van életünkben annak az emberségnek és becsületnek, melyre a jó apák tanítottak, annak a kedvességnak és szeretetnek, amelyet a jó anyák oltottak szívünkbe, annak a hitnek, amely hegyeket mozgat, annak az erőnek, amely a nincsből is várat épít, annak a bölcsességnek, amelylyel csak az Úr útjain járunk, s annak a hallásnak, amely megérti a jó Isten tanítását, akkor igenis érdemesek vagyunk az örökségre, és továbbadásra érdemes hagyatékkal gazdagodunk magunk is.

Egy bölcs mondás úgy tartja, hogy az örökség, a hagyaték, a hagyomány nem beteg, hogy ápolni kelljen, és nem rab, hogy őrizni kelljen, hanem élni kell vele. Élni kell vele... Beépíteni, gyarapítani, tovább adni.

Hagyatékunk pedig nemcsak a virtus, a büszkeség, a bátorság, a fondorlat, és a humor, de mindenek előtt, a bölcsesség, a mérlegelni tudás, a becsület, a hit, a tisztelet, az összetartás és az élni, megmaradni akarás.

Ezek megtartása pedig tudást feltételez. S nem másról, de a jó Istentől jövő tudást. Annak az ismeretét és bizonyosságát, hogy örkö-

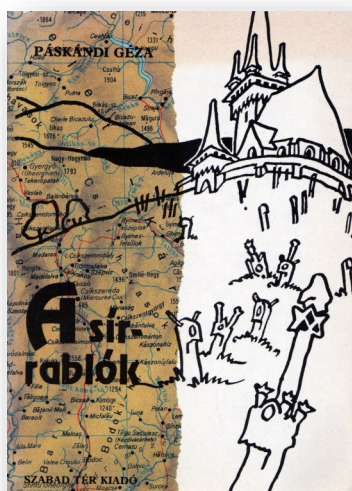
dik felettünk, bármi legyen is. Annak tudatát, hogy jószágos és gondviselő mindannyiunkkal szemben, hogy magunkra sosem hagy. Tanít a kedvességre, szeretetre, egymáshoz fordulásra, jóságra. Megmutatja a keskeny, de egyenes ösvényeket, melyeken haladnunk kell. Nevel Jézus tanítása által, megnyugtat hitünk által és felkészít, hogy alázattal, de feltétlen bizalommal fogadjuk a holnapot. Tanít minden gyermekakaj és elejtett könny által az igaz emberségre, az isten-gyermeekségre.

Kedves Testvéreim, e fenti tudást már mélyen magunkban őrizzük, családjaink, elődeink, múltunk már belénk oltották őket. Ez a mi örökségünk. A nagy kérdés az, hogy a jelenben élünk-e e tudással? És vele élünk-e?

Teljes szívemből remélem, sőt hiszem hogy a válasszuk igen. Hiszem, hogy nap mint nap féljük az Urat, aki oktat, hogy melyik utat válasszuk. S hiszem, hogy Vele boldogok vagyunk és a mi utódaink is öröklik a földet, szellemiséget és lelkiséget, melyet hagyunk rájuk.

Ámen

**Molnár Imola
Unitárius lelkész
Nagyvárad**

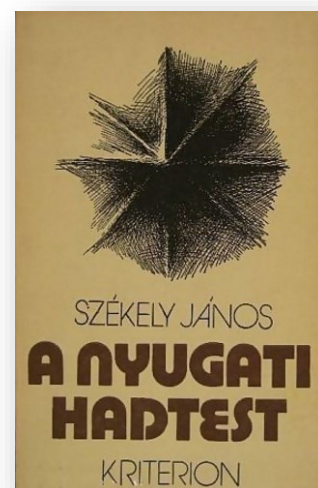
Az éj leple alatt fel kell szántani a temetőt, eltüntetni a halottakat, a romániai magyar kisebbség múltját, kiradírozni őket múltból és jelenidőből – de mindeközben otthagyják a fogukat a sírablók; hova temessék hát a friss halottakat. Diktatúra és tébolyda, filozófusok, alkoholisták, génuszok, elvtársak beszélnek diktafonra bele egyenesen az agyunkba. A bolondok (?) elmondják mi a valóság, ha az írástudók, az eszesek hallgatnak, megkukultak. Páskándi zseniális, magával ragadó dokumentumregénye többszöri olvasást igényel és hűen ábrázolja a nyolcvanas évek Romániáját. Ombodi és Köntös Ábel az erdélyi lelkiismeret és már nem tudjuk, hogy a diliházban vagyunk, vagy rajta kívül... Külön figyelmet érdemelnek a sárgaház lakói által készített szöveges plakátok.

„Rettegtek a sok új szótól, hogy: nacionalista veszély, meg internacionalizmus, meg rene-gát, meg diverzáns, oportunista, narodniki, minden efféle. Csupa vizsgáztatás, ellenőrzés – ez volt... Mihucz plébános aszonta: „Egy párt se lesz sehun, amikor Isten még mindig lesz.” Na ezzel ő is levizsgázott.

A gyerek a mumustól, a kiskirályfi a hétfejű sárkánytól nem fél úgy, ahogy egy-egy tanulatlan trógeroló félt ezektől a sok új szavaktól. Mint éjfélkor a lepedős szellem, ahogy jött az álmába, na hasonlóképp... Megtanultak, mondta a doktor, úgy félni a szavaktól, mint a gonosz hatalmától.”

Székely János nagyszerű, erkölcsi kérdéseket feszegető regénye – melyet, úgy látom, ismét kezdenek felfedezni a jó könyvek és kitűnő írók kutatói. „Amit el lehet felejteni, nyugodtan felejtünk el. Esélyünk: a feledhetetlen.” – írja a szerző a könyv ajánlásában. A II. világháború borzalmait nem lehetett elfeledni, a marosvásárhelyi hadapródiskolából a borzalom kellős közepébe csöppenő kiskatona emlékezet mindent nagyon pontosan rögzít. A felnőtt pedig megvizsgálja a történetek hátterét, a mozgatórugókat megpróbálja kiszerezni és leírni.

„Így volt, ez történt negyvennégy őszén,mondjuk, a Maros völgyében – vagy ha nem éppen ez, hát valami nagyon hasonló. Ennyit akartam én (noha nem voltam ott, és nem láttam saját szememmel) legjobb tudásom szerint rekonstruálni. Elmondhatatlan, mennyi lelki és erkölcsi energia ment rá, milyen mélyen bevilágít a háború, a katonaság, az embert mindenfelől szorongató kényszerűségek szerkezetébe; ne történt legyen mindez hiába, maradjon nyoma leg-
alább.”

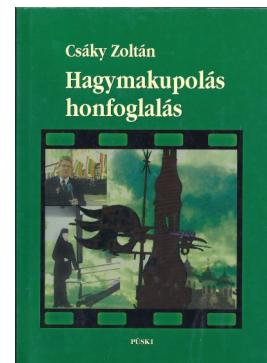

Ne számítsen könnyed olvasgatásra, aki Szócs Géza verseit választja, de ha „rákap az ízükre” visszafog térni hozzájuk. A legjobban a kötetéről, a Látóban megjelent 1993-as kritika fogalmazza meg az érzésemet:

„Mondják: a költő ezt meg azt „akarta versével kifejezni”. Úgy gondolom, Szócs Géza és költészete a legjobb ellenpélda ennek az iskolás szóvirágzásnak a szellemére. Ő az, akinek a verseiről ez a szintagma úgy pattanhat le, hogy egyúttal szét is robban. Kit érdekel ugyanis a „költői szándék” tartalma!? Mintha legalábbis a vers tojásfesték volna, amivel – jobb híján – kelme is festhető. Annál viszont aligha van érdekesebb kérdés (Szócs Géza szövegei mögött például), mi és miért így tűnt a legfontosabb világelemnek, miért ez és ekkor alkotja a vershelyzetet. Vagyis: „a költészet mint eszköz” szocreál vagy etnokrata képlete helyett „a költészet mint művészi akcidencia” képlettel dolgozunk. Veszélyes-e az olvasóra nézve ez az elképzelés? Tulajdonképpen azért nem, mert az olvasó képzelete – és ez Szócs Géza költészetéből is következtethető – meglehetősen szellemi. Foglalmam sincs, egyet kell-e értenem Szócs Gézával, vagy vitatkoznom vele arról, hogy a vers márpedig nem társadalmi érvényű tett, vagy igen.” (Jakabffy Tamás)

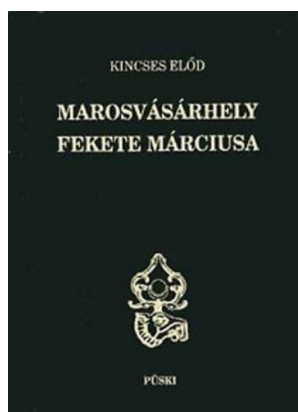
Csáky Zoltán- Hagymakupolás honfoglalás, avagy van-e magyar jövő a Székelyföldön (Püski, Budapest, 2004)

Csáky Zoltán hiteles megszólaltatója a határon túl rekedt, határon túlra száműzött, vándorolt magyarság problémáinak. 2004-ben a Duna Televíziós munkásságához kapcsolódó könyvének címadó riportja nem véletlenül verte fel a port, kényes témát vett górcső alá. az ortodox egyház erdélyi, székelyföldi terjeszkedését. A könyv többi riportja, interjúja sem kínál sokkal könnyebb kikapcsolódást: Benes-dekrétumok, nyugati emigráció, baltikumi magyarok, status-törvény stb. (ugyanakkor a Bolyaiak, vagy Bölöni László révén a magyar zsenialitás is megjelenik). Az érintett területeken mára bizony sokszor még rosszabb állapotokkal találkozunk, sok esetben viszont történt pozitív irányú elmozdulás, érdemes egy-egy ilyen könyv kapcsán összehasonlításokat végezünk.

„Bemegyünk a Hiltonba, ezt a nevet kapta a zártosztály, a Hilton, és akkor a sógornóm nyakába egyszerre négyen ugranak Rákosról, Csíkrákosról, ott volt ő orvosnő, a földrajz tanár, a torna tanár, a történelem tanár feleségétől.... Képzeld el, hogy 1300 erdélyi menekült ugyanakkora területre bezsűfolva, ahol, valamikor nem több, mint száz orosz katonának volt a nyugágya, mert az egy volt orosz lakatya, a folyosó tele ágyakkal és egy nagyon, de nagyon különleges hangulat. Oda pszichológusok kellett volna, hogy bemenjenek, hogy leírják, ahogy a családok egymással összefűjnek... És akkor ebben a hangulatban, ebben a tényleg döbbenetes hangulatban elővettem a magammal hozott kicifrázott furulyát... és a folyosón elkezdtem fújni „Tavaszi szél vizet áraszt” XX. századi történet (Portréfilm a Csíkszeredából Ausztriába emigrált Antal házaspárról, Bécs-Streifing, 1996 ősze)

Kincses Előd: Marosvásárhely Fekete Márciusa (Püski, Budapest, 1990)

A könyv első kiadása, melyben a szerző friss élményként dolgozza fel a tragikus vásárhelyi történeteket. Kincses a pogrom elmesélésének egyik legautentikusabb résztvevője. A temesvári csoda alig történik meg, amikor is magyarok és románok egymás nyakába borulnak, Tőkés Lászlót a demokratikus Románia hőseként ünneplik, amikor Székelyvásárhelyen, ebben a csodálatos ám a román terjeszkedés szempontjából kulcsfontosságú városban az anyanyelvi oktatásért tüntető békés tömegnek esik a felbőszített, leitatott csőcselék. Előre megtervezett események sora előzi, kíséri és követi a márciusi tragédiát, Erdély ismét nem kívánatos helyé válik a magyarságukat vállalók számára – ez után a néhány nap után, melynek talán legismertebb története Sütő András megvakítása, a székely fővárosban megváltozik a hangulat és a sebesülések máig sem gyógyultak. Elég csak a március 10-i vásárhelyi ünnepségekre, megmozdulásokra gondolni, ahol a helyi lakosság félelme jól érezhető.

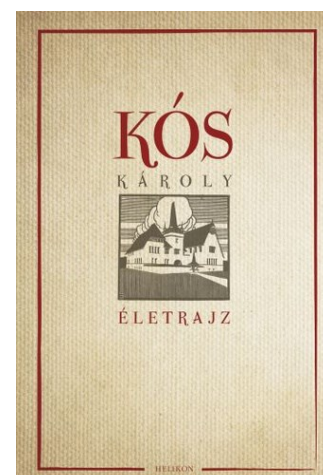
„- Itt a katonaság, elfoglalják a helyüket. Nem szabad semmit csinálni velük. Most mindenki maradjon a helyén. A katonasággal senki se foglalkozzon. Magyarok maradjatok a helyeken. TÖMEG: Most vagy soha”

Kós Károly életrajz (Helikon Kiadó, 2014)

Nem lehet megunni Kós Károlyt, gazdag, sokirányú élet volt az övé, mely minden tekintetben a húségről, kitartásról, elvekről, ideákról tanúskodik. Érdemes ezt a csodálatos életművet a szerző saját szemüvegén keresztül is megvizsgálni és visszaemlékezései révén részesei lenni annak a gazdag, élménydús utazásnak, amit megtett a szellem és az anyag világában. Kós örök példakép kell legyen, mindenkinek aki szívén viseli Erdély sorsát, aki építeni akar, aki nem mások ellenében akarja önmagát meghatározni.

„Választanom kellett tehát: a biztos és szép professzori egzisztenciát és építési tevékenységem újrafelvételének jó reménységét, - ott túl, Budapesten, vagy egzisztenciám teljes bizonytalanságát és a magam megcsalódását Erdély magyar népének ismeretlen jövőjében, de itthon.” és válaszott....

„Elkallódott... És most újraírom, emlékezetből. Hogy, amit láttam, elmondjam úgy, amint volt. Mert sokan nem tudják, de beszélnek róla. És olyan ember is akad, aki nem éppen az igazat mondja.”

Az Erdély-társasjáték rövid története

A verőcei Erdélyország az én hazám világtalálkozó alkalmából, 2011-ben kértek fel bennünket először arra, hogy Erdély-ismereti vetélkedőt szervezzünk. Nagy örömmel vágtunk neki a feladatnak és máig emlékezetes játékot szerveztünk – sok-sok játékossal és nagyon sok nézővel, hallgatóval. A rákövetkező évben szintén nagy sikere volt a Ki tud többet Erdélyről? elnevezésű programnak, melyet kisebb méretben, de a Debreceni Székely Napon is megrendeztünk. Mindeközben az egyesületi honlapra megalkottuk az online-kvízünket, melyet nagyon sokan kerestek, keresnek fel. Szépen lassan érlelődött bennünk egy társasjáték gondolata, mely a lehető legteljesebb mértékben Erdélyről szól. Végül eljött a 2016. év nyara, amikor is a nyomdából megérkezett az Erdély társasjáték, mely reméljük nagyon sok emberhez fog eljutni Erdélyben és Magyarországon is.

A tapasztalatunk az, hogy az emberek viszonylag sok tudással rendelkeznek Erdélyről, de a tudás nem rendszerezett és nem elég biztos. Az EJKE által tervezett társasjátékkal a célunk az, hogy az erdélyi ismeretanyagot megerősítsük és bővítsük.

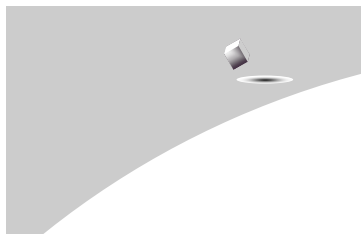
Hosszú gondolkodás és több, mint fél éves munka eredménye a játék, mely során a játékosok bebarangolják Erdélyt miközben próbára teszik, mélyítik tudásukat, valamint új ismereteket szereznek. A játékban a bátorságnak, a stratégiának és a szerencsének is fontos szerep jut. Irodalom, művelődés, földrajz, helyismeret, történelem, építészet, sport, gasztronómia, szokások – egy izgalmas, csodákkal teli világ megannyi érdekessége. Aki ismeri, járja Erdélyt annak különösen nagy élményt jelenthet a látottak, hallottak játékos formában való "megjelenése".

A társasjáték első hivatalos bemutatójára a 27. Tuszványoson, Tusnádfürdőn került sor.

A játék megvásárlásával egyrészt egy nagyon-nagyon sokáig használható, új és új élményt nyújtó, több módon játszható értékes, érdekes, izgalmas játékhoz lehet hozzájutni, ugyanakkor a vásárló hozzájárul ahhoz, hogy az egyesület folytassa hat éve megkezdett munkáját (Ismeretterjesztő előadások, Székely Nap szervezése, EJKE-könyvprogram, folyóirat megjelenítés - Tisztás, könyvkiadás, pályázatok kiírása stb.)

<https://www.facebook.com/erdelytarsasjatek/>

<http://ejke.hu/erdely-tarsasjatek.html>

Az én Székelyföldem—fotópályázat

„Az én SZÉKELYFÖLDEM”

FOTÓPÁLYÁZAT

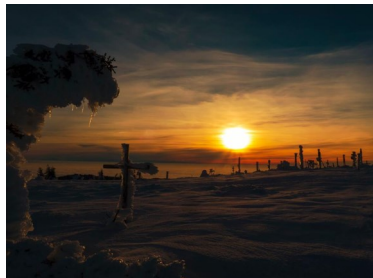
Mutasd meg, milyen a TE Székelyfölded!?

Részletek:

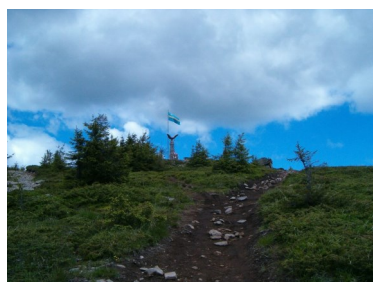
www.ejke.hu/azenszekelyfoldem

1. helyezett

2. helyezett

3. helyezett

Tisztelt Pályázók, Tisztelt Közönség!

Köszönjük a részvételt és az aktivitást. Az én Székelyföldem elnevezésű pályázatra érkezett pályaművek esetében minden fényképet befogadtunk, mely székelyföldi, székely kapcsolódású volt. Így 44 darab fotó és fotós mérethette meg magát a közönségszavazáson – mely elég nagy érdeklődés mellett zajlott, hiszen összesen 2.916 szavazat érkezett. A szeptember 3-án, szombaton rendezett V. Debreceni Székely Napon az általunk a pályázati kiíráshoz legjobban illeszkedő és esztétikailag legjobb művekből kiállítást szerveztünk, melyre 19 fotót választottunk ki. Terveink szerint a fotókat más helyeken is bemutatjuk Debrecenben.

A közönségszavazás eredménye:

1. Szilveszter Zoltán, Marosvásárhely (38. számú kép – Szentgerice unitárius temploma; 482 szavazat) Nyereménye: 40.000 Ft értékű Bookline könyvvásárlási utalvány, festett kő a fényképről (www.meselokovek.hu), 1 db Sekler T-Shirt,

festett székely ládikó (Kilyén Irma és a szekelytermek.ro), Kisné Portik Irén: Szépanyám szötte c. könyve (Hargita Kiadóhivatal, szekelytermek.ro), Kiss Székely Zoltán: Az anyanyelv keresztje c. kötete, Székely Kalendárium (Pro Press Egyesület), megjelenés a Tisztásban.

2. Moraru Norbert-Petrică, Székelyudvarhely (44. számú kép – Madarasi-Hargita; 381 szavazat) Nyereménye: festett kő a fényképről (www.meselokovek.hu), 1 db Sekler T-Shirt, Kisné Portik Irén: Szépanyám szötte c. könyve (Hargita Kiadóhivatal, szekelytermek.ro), Kiss Székely Zoltán: Az anyanyelv keresztje c. kötete, Székely Kalendárium (Pro Press Egyesület), megjelenés a Tisztásban

3. Mezey Tibor, Debrecen (32. számú kép – Madarasi-Hargita; 214 szavazat) Nyereménye: festett kő a fényképről (www.meselokovek.hu), 1 db Sekler T-Shirt, Kisné Portik Irén: Szépanyám szötte c. könyve (Hargita Kiadóhivatal, szekelytermek.ro), Kiss Székely Zoltán: Az anyanyelv keresztje c. kötete, Székely Kalendárium (Pro

PressEgyesület), megjelenés a Tisztásban.

4-10. helyezettek Nyereményük: Székely Kalendárium (Pro Press Egyesület)

Takács Judit, Debrecen
Szabó András, Pátroha
Török Levente, Pátroha

Nemes András, Bogyiszló
Iochom Zsolt, Csíkszereda

Turi Adrienn, Komárom

Rusu Enikő, Csíkszereda

A pályázat eredeti célja: „megmutatni Székelyföld sokszínűségét úgy, hogy a képek tükrözzék a székely ember szabadságszeretét. A pályaműveknek közvetve vagy közvetett formában kapcsolódniuk kell Székelyföld területi önrendelkezésért folytatott küzdelméhez.” Ennek megfelelően állítottuk össze a kiállítási anyagot és legközelebbi pályázatunk során figyelembe vesszük a mostani pályázat során kapott építő jellegű kritikákat.

Csernátón, 2016

Tanszereket és mesekönyveket is vittünk a felsőcsernátóni iskolába.

Hutzler Vilmos: „Kik érted haltak...” - A magyar történelem októberei

Október az a hónap Magyarországon zaklatott történetében, amikor sorsdöntő események, életbevágó cselekedetek zajlottak le – rázkódtatták meg évszázadok folyamán. Van mire büszkékké legyünk – igen ám, csak ezt nagyon nehéz tudatosítani, ugyanis: kibeszéletlenek, elhallgatottak, meghamisítottak, elferdítettek a Történelmi Magyarország mérföldkö-eseményei. Elég, ha az 1914-1920 időszakot; majd az azt követő – mindenféleképpen nevezett – korszakokat nézzük; 1956-tal és a még „karnyújtásnyira” lévő – függöny mögött, kiüritett nézőtér előtt lejátszódtatott rendszerváltással” együtt. Szomorú, hogy akkor, a megismételhetetlen történelmi pillanatban, nem „leltár szerint” próbálták megmenteni az államvagyon és megszabadítani a közeletet azoktól, akik bebizonyították, hogy mit tudnak és mire képesek – ehelyett a „Tetszetek volna forradalmat csinálni” pilátusi kézmosás hangzott el. Ezért történhet napjainkban meg, hogy javában folynak a különböző forgatókönyvek szerinti elképzelések, megnyilvánulások – holott „egységes” Nemzeti Ünnepre készülünk. Egyesek nem az összetartozás jegyében „agitálnak”, hanem épp az ellenkezőjét akarják elérni: megosztani, vizályt kelteni. Lehetetlen egy egyszerű, építőjellegű párbeszéd; az együttműködés; az egyetértés megteremtése – kiváltképp, ha az egyik fél nyíltan vállalja, hogy mindent elkövet, megtesz a másik ellen. (Egyben a magyarság ellen!) A múltunkkal nem kell foglalkozni; a hagyományainkat nem kell ápolni, fényesíteni; a nemzetet nem kell összetartani – szajkózásként gátlástalanul.

Hogy miért következhetett be Október 6-a tragédiája? A „rebellis” (a bécsi udvar által használt jelző) magyarok sorsa akkor pecsételődött meg, amikor a Duklahágón át – a térdrehullva kikönyörgött – 200 ezer fő körüli, jól felkészített cári hadsereg, özönlött be hazánkba a Szent Szövetség (!) egyik tagját – Ausztriát – megmenteni. (Ezúttal egy ország a saját belügyeinek rendezése érdekében

az övénel sokkal nagyobb létszámú, idegen haderőt „bérelt fel”. Ilyen súlyos helyzetben csak a tisztességes helytállás lehetett a „válasz-megoldás”. Ezt csak olyanok vállalhatták, akik nemzetiiségi hovatartozás és megalkuvás nélkül képesek voltak az igaz magyar ügyért életüket is feláldozni.

A szerencsétlen Temesvári csata után (1849. augusztus 9.) könyörtelenül következett augusztus 13-a. Akkor, Kossuth így nyilatkozott: „A szerencsétlen harcok után, amelyekkel Isten a legközelebbi napokban meglátogatta a nemzetet, nincs többé remény, hogy az egyesült osztrák és orosz nagyhatalmasságok ellen az önvédelem harcát siker reményével folytathassuk”. Mindezek után – a nagy szónok – magára hagyta a nemzetet: kiszolgáltatta az országot a bécsi udvar kénye-kedvének. Szeptember 12-én Vidinben képes volt így vádaskodni: „Szegény, szerencsétlen hazánk elesett. Elesett, nem ellenségeinek ereje, hanem árulás s alávalóság által... Görgeit felemeltem a porból, hogy magának örök dicsőséget, hazájának szabadságot szerezzen, és ő a hazának gyávnó hőhőhőjévé lőn.”

Október 6-án emberfeletti elszántsággal vállalták és viselték el a bosszú-halált: a milliomos földesúr – Kiss Ernő; a gazdag főúr – Vécsey Károly; az elszegényedett német arisztokrata – Leiningen Károly; a már a szabadságharc előtt magyar-élművé lett hivatásos katona – Damjanich János; a republikánus demokrata – Nagysándor József (utolsó szavai: „De rettenetes volna most az elmúlásra gondolni, ha semmit sem tettem volna az életemben!); a vasúti főtisztviselő – Lázár Vilmos; a 30 évi hű szolgálataért alig másfél évvel korábban osztrák nemességet kapott őrnagy – Schweidel József (utolsó szavai: „... a világ új forradalmi embersége söpörheti el ezt az átkozott, meghasonlott világot.”); a kitűnő mérnök – Török Ignác; a legelőkelőbb magyar nemesei családok egyikének sarja – Dessewffy Arisztid; egy iparszervezési tehetség – Lahner György; az osztrák felső középvezetési tagja

– Poeltenberg Ernő; a horvát határőr-ivadék Knezic Károly és a pozsonyi fogadós gyermeke – Aulich Lajos. Ugyancsak ezen a napon – teljesen törvénytelen módon – végezték ki a Neugebäude udvarán az első felelős magyar miniszterelnököt Batthyány Lajost.

Az elvakult megtorlás kegyetlen, törvénytelen és igazságtalan volt: vallásra, nemzetségre, korra, tisztásra való tekintet nélkül sújtott mindenkit, akitől „őfelsége rendszere” félt. Többek közt – akikről keveset beszélnek – így járt: Kazinczy Lajos, báró Mednyánszky László, Csányi László, báró Jeszenyák János, Perényi Zsigmond, Jubál Károly, Woronieszky Miczislav, Szacsavay Imre, Ormay Norbert, Lenkey János, stb. Meg kell még említeni az oly méltatlanul elfeledett katonai emigráció önfeláldozó tagjait – akiket nem céltalan mártírság tűze hajtott, hanem az az akarat-áldozat, hogy felhívassák a világ figyelmét a kegyetlenül eltiport magyar forradalomra és szabadságharcra; az emberiségellenes megtorlásokra; másrészt újabb engedményeket csikarni ki az otthoniak számára.

Október 6-a Halhatatlanjainak örök emlékét az Aradi Szabadság-szoborcsoport (Zala György) őrzi, amelynek magaslátán, magyaros öltözetben Hungária istennő áll – védőpajzsot képezve az egész nemzet és haza felett. Az „Ébredő Szabadság” (Brüsszelben díjazva!); „Áldozatkészség”; „Harckészség”; „Haldokló harc”; s végezetül, de nem utolsó sorban, 13 domborműgyöngyszem koszorúzza a talapzatot.

Felettebb elgondolkodtató módon: a cári-meg a „jogutód” vörös hadsereg az okozója és résztvevője történelmi drámáinknak: 1956-nak is. Miután elárulták a „Hites, igaz forradalmat” (Tamási Áron) borzalmas tetteket hajtottak végre azok, akik a „törvényes rend” helyreállítása végett kiszolgáltatták népünket – szabad prédává téve.

A világ szemeláttára és hallgatólagos beleegyezésével – büntetlenül – felmérhetetlen; emberiségellenes gaztettet haj-

tottak végre hazánk területén; az úgynevezett baráti országok és a „dicső” nyugat hatékony közreműködésével. A Camus: „Ahhoz, hogy ezt a történelmi leckét megértse a fülét betömő, szemét eltakaró nyugati társadalom, sok magyar vérenek kellett elhullania”. Bibó István: „A harcban részt vett az egész magyar nép... csupán a leigázó idegen hatalom és a honi hóhérkülönítményesek ellen fordult...” Akkor, nemcsak a „pesti utcán folyt a vér”, hanem: Aradon, Kolozsvárott, Marosvásárhelyen, Nagyváradon, Temesváron, Bukarestben, Csapon (3773 fő), stb. – óriási letartóztatási és megfélemlítési hullám söpört végig. A „rendszerváltás” következményeként – 2006-ban is vérfürdőt rendezhettek a nemzetellenes provokátorok – a „törvény(ük) nevében”.

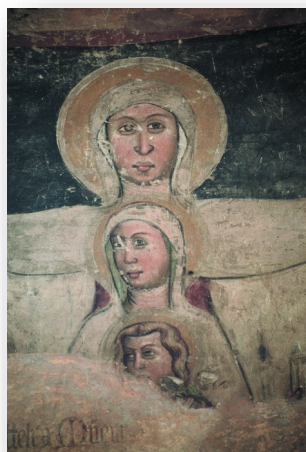
Történelmünk írott és íratlan „jegyzőkönyveit” fellelőzve, böngészve, 1956 igazára is rálehetünk. (Igen nagy segítségünkre lehet a nemrég megjelent: J.G 1956 és a megtorlás fekete könyve – köszönet érte!)

A Lyukaszászló (nem egyszerűen csak lyukas zászló!) találó és kifejező jelképévé vált az 1956-os elárult szabadságharcnak. A jelképek, az emlékművek csak akkor tölthetik be igazi szerepüket, ha történelmi igazságot tárnak elénk, illetve azt szemléltetnek pozitív hatásokat keltése mellett, mint: igazságérzet; nemzet – és hazaszeretet. Ezzel szemben még mindig akad számos olyan sértő és megalázó „látnivaló” amelynek nem kiemelkedő hely dukál. Van egy idegenparancsra 1947-ben készített emelvény, amely felszabadulási emlékmű néven ábrázol egy rideg nőalakot. Ez, miután egy hamis; emberellenes, valamint egy letűnt kor jelképmaradványa: annak elbontása senkit sem sérthet. Az igazi – az aradi szabadság-szobornak viszont magyar zarándokhelyé kell válnia.

Októbereink bizonyítják, megerősítik, hogy nem lehet sokáig félremagyarázni a valóságot; továbbá azt, hogy mi magunk kell döntsünk létfontosságú kérdéseinkben. Ehhez azonban elengedhetetlen a nemzeti érzés és összefogás.

Horváth Zoltán György: Marosszentanna

A Marosvásárhelytől mindössze pár kilométerre fekvő Marosszentanna eredetileg Szt. Anna titulusú, jelenleg református templomát 1300 körül építették. Szentélye félköríves, egyébként azonban építészeti szempontból nem kiemelkedő. A szentélynek falain, valamint a diadalíven található XIV. századi gótikus-freskók viszont kimagaslóan jó állapotúak és igen magas művészi értéket képviselnek. Hogy a falképek egykor összefüggő felületet alkottak-e, nem tudni, ám most néhány különálló freskóblokk látható úgy, hogy legtöbbszörüknek díszes keretelő ornamentikája van. Ez persze késő lehetett akár később is. A középpontban természetesen a templom egykori védőszentje, a falu névadója, Szt. Anna, Szűz Mária édesanyja látható. E freskó, ahol Szt. Anna

harmadmagával szerepel – vagyis ölébe fogja Máriát, akinek ölében viszont Jézust láthatjuk – a középkori európai és magyar művészetben gyakori. Itt azonban Anna széttárja hatalmas köpenyét és mintegy magához vonzza a kétoldalt álló glóriás alakokat. Ez egyértelműen a Köpönyeges Mária-freskókra rímel, ám itt nem bűnösökről van szó. Valószínű, hogy apokrif források alapján Mária és így Jézus tágabb családjá jelenik meg itt. A kompozíciót két angyal zárja le, a jobboldal-
inak a kezében hang-

szer.

A szentély falainak más részein apostolalakok tűnnek fel, amelyek közül Szt. Péter egyértelműen azonosítható. A diadalív szentély felé eső falán liliumot kezében tartó szent akár Szt. Imre herceg is lehet. Felette csengettyűt fogó női szent látható gótikus keretben. Kör alakú medálba elhelyezve a diadalív íve felett és az ív belsején szintén szentek hosszú sora. Nem mindenhol maradtak

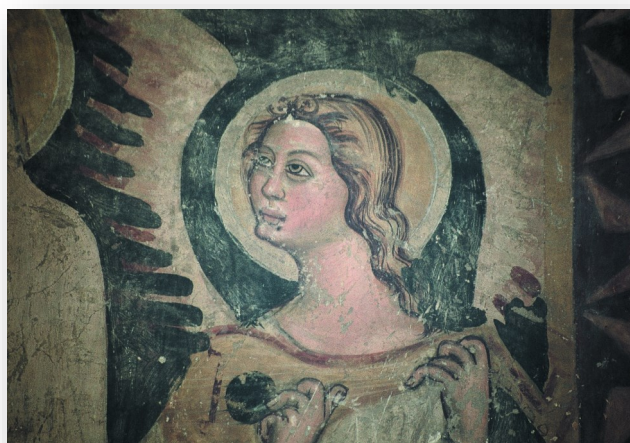
meg a freskók, ám ahol megvannak, ott kivétel nélkül csodálatosan jó állapotúak.

Szöveg és fotók: Horváth Zoltán György

1. kép: Szt. Anna, Mária és Jézus

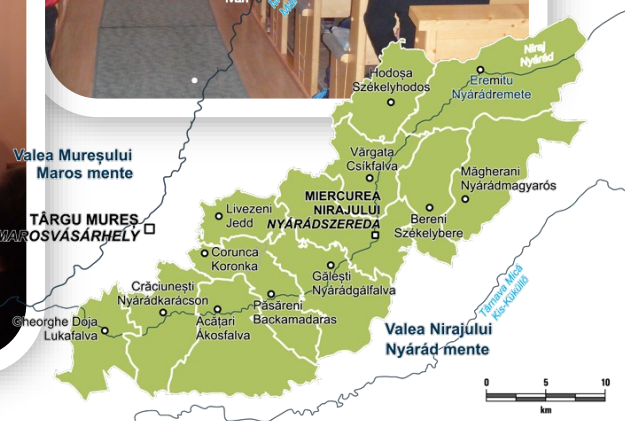
2. kép: Zenélő angyal

3. kép: Egy szent a diadalívről

Nyárádszereda, 2016. október

Egy nagyon szép ünnepség keretében adtuk át Nyárádszeredában a harang elkészítésére felajánlott szelvény hozzájárulásunkat és az unitárius diákoknak ajándékozott tanszereket. Szólaljon meg minél hamarabb az a harang!

Imádkozzunk az autonómiáért

Összhangban a Székely Nemzeti Tanács 2016. szeptember 29 -én kelt felhívásával (Felhívás a nagyvilág magyar, keresztény gyülekezeteihez), kérjük a nagyvilág, keresztény, magyar gyülekezeteit, hogy október utolsó vasárnapján közösen imádkozzanak, imádkozzunk a székely szabadságért, Székelyföld területi önrendelkezésének minél előbbi megvalósulásáért. Fogytán az időnk, ármány, álszentség, hazugság, önzés, rosszindulat, düh vesz körbe és nekünk magasra kell emelni az égszínké-arany zászlót és kitartásunkról, elkötelezettségünkről állandóan bizonyosságot kell tennünk. A területi autonómiának – mint megoldásnak – nincsen alternatívája, nélküle pedig az egyre gyorsuló porladás lesz e sokra hivatott nemzetrésznek a jövője. Térjünk magunkhoz, ébredjünk fel, segítsünk magunkon és kérjük az Isten segítségét is: csak közösségi összefogással és keresztény hittel felvértezve vívhatjuk ki valódi szabadságunkat.

Csíki András,
elnök, EJKE

Ima Székelyföld autonómiájának napján (elhangzott 2016.10.30-án a debreceni unitárius templomban, a szolgálatot végezte: Pap Gy. László)

Gondviselő Istenünk, megtartó, szerető édes Atyánk!

Örömmel szólítunk meg téged ezen a napon is, amikor gyermeki lélekkel állunk meg atyai nagyságod előtt. Boldogok vagyunk Istenünk, hiszen most is gazdaggá tesz bennünket a felismerés, hogy bármilyen korok és időszakok jöhetnek az életünkben, te mindig az a jószágos Atya maradsz számunkra, akihez teljes bizalommal fordulhatunk. Köszönjük Istenünk, hogy elvehettük jószágos kezedből a szabadságunkat és életünk minden napján dédelgetjük, mint legbecselesebb tulajdonunkat. Jézus tanított meg, hogy miként válhatunk szabadok gondolkodásunkban, miként lehet szabaddá szívünk és lelkünk is. Ezt a szabadságot kértük évekkel ezelőtt magunknak és most a „részeken” élő testvéreinknek is.

Azt tanultuk, hogy figyelmesen tanulmányozzuk a szabadság törvényét, tartsunk ki mellette, s amennyiben tettekre váltjuk, akkor boldogok leszünk mi és gyermekeink gyermekei is. Ez az öröm valóban elérkezett néhány nemzedék életében, de úgy érezzük Atyánk, - és éppen ennek megvalósulásáért imádkozunk, - hogy részleges sok embertársunk hite, gyengének bizonyul az önrendelkezés kivívására irányuló cselekedete.

Arra kérünk Istenünk, hogy segíts bennünket továbbra is kitartanunk nemes elképzelésünkben. Régóta nem vitatkozunk azokkal az embertársainkkal, akik csak a hitre hivatkoznak. Mivel nem beszédben áll jelenlevő és elkövetkező országot megvalósulása, - bár hiszünk – inkább abban bízunk, ha látjuk az önrendelkezés megvalósulásának jeleit. A lassan fogyó idő nemcsak több vizet enged a tengerbe, hanem észrevehetően örölnék a megsemmisítés malmai is. Hitünk szemüvegén át látjuk ezt a morzsolódást és emlegetjük autonómia igényünket megmaradásunk, szabadságvágyunk, emberi életünk minél teljesebb megélése érdekében.

Atyánk, az édenkerti események óta figyelmeztetsz bennünket, hogy tennünk kell saját jövőnkért. Ezért szólunk, s most már sokkal többen imádkozunk is, hiszen akaratod és segítséged nélkül elképzelhetetlen bármilyen változtatás. Légy hát meghallgatója közös imánknak és belátásod szerint segítsd meg erdélyi testvéreinket, hogy bátran, okosan, áldozat mentesen kezükben tartsák és diadalra vigyék szabadság vágyukat, önrendelkezési törekvéseiket. A mi segítségünkkel, de a Te áldásoddal. Hallgasd meg könyörgésünket. Ámen.

Pap Gy. László: BÉKLYÓ ÉS SZABADSÁG

- Reformációi – Székelyföld autonómiájának napja -
(részlet a 2016.10.30-án elhangzott beszédből)

**„...beszélhetünk
bármennyit
múltunkról,
emlékezhethetünk
hetente a
szabadságról, de ha
elhanyagoljuk Istent,
ha nem ápoljuk vele
a jó, gyermek-atya
kapcsolatot, ha
megfeledezhünk
nemzetünk részeinek
szabadságáról, akkor
igaziból nem
vagyunk részesei a
szabadságnak.
Egyszerű oknál
fogva, mert ahol az
Úr Lelke, ott a
szabadság.”**

Kedves Testvéreim, szeretett Atyámfiai! Október 30 az idétől a Székelyföld autonómiájának napja...

„Minket sokszor megtéveszt a múlt és leköt e jelen” - írtam ezt valamikor 1997-ben. Nyolc évvel voltunk akkor a változások után, amikor már lassan körvonalazódott a hön vágyott szabadság. Tehermentesítődött minden kommunista, politikai vonástól, s már azt mondogatjuk, hogy csakis meggyőződésünk alapján iratkozunk be valamelyik politikai pártba. Mások azóta teljesen félreálltunk a politika szennyes porondjától, néhányan pedig szélsőséges álláspontra helyezkedtek. Kimondom: Mindenkinek egyéni ügye ez.

A régi rendszer börtöneit megjárt emberek szájából gyakran hallottunk megjegyzéseket, hogy „El kell válnunk a múlttól, és meg kell élnünk jelenünket!” Ebben pedig mérhetetlen igazság rejlik. Vegyük alapul mindenek előtt azt az időszakot, amikor gúzsba, béklyóba kötötték az emberek vallásos érzését. A 16. sz. törekvéseire gondoljunk, amikor egyetlen ember sem érezhetett, még kevésbé gondolkodhatott szabadon Istenéről, s azokról a dolgokról, melyek meghatározták kettőjük, szeretetre épült kapcsolatát. Mert azok az emberek is ugyanúgy bíztak Istenben, mint, ahogy mi keressük állandóan gondviselő jóságát. Ők is szüntelen azon töprengtek, hogy miként tudjanak állandó, szeretettel teljes viszonyt megtartani embertársaikkal szemben. Vagyis miként lehetnek Jézus tanítványai, s így Isten akaratának teljesítői.

Nekünk, és sok másfélekezettű, nem unitáriusoknak is annyira érthető, hogy szabadon gondolkodjunk ezekről a dolgokról, és soha nem tudjuk elképzelni, még kevésbé elfogadni, hogy kívülről meghatározzák gondolataink irányvonalát. Éppen ezért, nyomás telepedett rá a szabadon gondolkodni vágyó embertársainkra, közületek is némelyekre, amikor 1948-at követően belénk akarta fojtani a kommunista rendszer a szabad vallásos gondolkodást. Ezért választották a 16. sz., és a 20. sz. szabadságharcosai is Isten útját. Ezért választjuk mi is a 21. században. Nekik nem kellett soha bizonygatniuk, hogy ahol jelen van Isten, ott tapasztalható a szabadság. Ahogy fogalmaz a szentlelkünk: ahol az Úr Lelke, ott a szabadság, ma ez a mi bizonyítékunk is!

Nem azon áll, vagy bukik múltunk, múltban élt elődeink szabadság küzdelme az élet bármelyik területén, hogy erről miként prédikálunk. Még azon sem, hogy miként gondolkodunk erről, sőt hogyan szólunk nyilvánosan. Az eszme, a vallásos gondolkodás lényege, a szabadság jelenléte más alapokon helyezkedik, mint sokan azt gondolnák. Egy hasonlattal érzékeltetem megítélésomat. Képzeljük el magunkat egy temetési szertartáson. Megáll a halott fejénél a pap, s miután szentlelkét olvas, belekezd mondanivalójába. Ha az első mondat után nem is, de a következőkben azonnal rájövünk, hogy valami el van hibázva. Talán nem jó temetésre érkezett a pap, vagy egészen más valakiről beszél, mint aki a koporsóban fekszik. Vagyis hamis gondolatokkal ecsetel a lelkes egy olyan életet, mely meg sem történt. Legfentebb olyannak kellett volna lennie. Ilyen értelemben, tehát hiába szépítgetjük a múltat, ha nem beszédes bizonyíték rá jelenünk. Azaz beszélhetünk bármennyit múltunkról, emlékezhethetünk hetente a szabadságról, de ha elhanyagoljuk Istent, ha nem ápoljuk vele a jó, gyermek-atya kapcsolatot, ha megelégedünk nemzetünk részeseinek szabadságáról, akkor igaziból nem vagyunk részesei a szabadságnak. Egyszerű oknál fogva, mert ahol az Úr Lelke, ott a szabadság.

Kedves Testvéreim! Nehezen, de lassan rájövünk, hogy bizony sok rés, repedés van általános, magyarságunkat illető gondolkodásunkban. S mint hogy ez tény, ilyenképpen elmondhatjuk, szinte bevallhatjuk jelen alkalommal magunk, és Isten előtt, hogy ezek a részek jelen vannak ünnepi gondolkodásunkban is. Ezzel kapcsolatosan csak annyit jegyzek meg, hogy sajnálom azokat az embertársaimat, akiknek még mindig fájó, hogy elmúlt a régi rendszer. Aki jól érezte magát a béklyóban, aki soha nem tudott felnézni vallásos elődeinkre, akinek halvány gőze sincs arról, hogy milyen nagyszerű dolog meghalni egy eszméért, vagy mit jelent, amikor az eszme létszükségletté válik, mint pl., a Székelyföld autonómiája. Sajnálom ezeket az embereket, mert nemcsak az életnek eme, meghatározott jellemzőivel szemben tanúsítanak közönyt, hanem meggyőződéseim, hogy bizonyos mértékig saját életükkel szemben is. Vagyis ez utóbbit is felületesen élük. Mint egyfajta megszokást vállalták be, s

töltögetik egyik napot a másik után. Végeredményben itt rejlik a hiba. Örvendhetünk, ha hasonló embertársaink idő előtt rájönnek tévedésükre, önmaguktól, vagy azért, mert mi tovább nem hallgatjuk tévedéseiket.

... Időben felismerjük, rájövünk arra, hogy minden béklyó ellenére is szabadok vagyunk. Így volt ez akkor, amikor a szó szoros értelmében börtönbe zárták a szabadon gondolkodni vágyókat. Amennyiben ők megtalálták béklyóban is életük igazi értelmeként a szabad gondolkodást, akkor ezt mi, ma többszörösen megtehetjük. Gúzsba kötött szívvel és kézzel elmondták a régi „harcosok”, hogy az ő béklyójuk a szeretet szolgálata, akkor számunkra is ez a járható út. Tudjuk, hogy Isten velünk van. Ezért pedig mi is hangsúlyozzuk szüntelen, hogy ahol az Úr Lelke, ott a szabadság. Állandó szabadságnak örvendünk, s érdekes módon még mindig vannak kérdéseink. Ezek közül, talán a legfontosabbat említem: Van-e időnk szeretni a részekben, Székelyföldön élő testvéreinket? Azért kérdezem, mert szabadon elhatározhatjuk magunkat minden más elvégzésére. Így, hát erre jut-e „időnk”? Kedves Testvéreim! Egy újabb képpel szemléltetem szentlelkére hangolt összegezésemet. Elismerem, hogy sokan valamilyen béklyóban érzik magukat. Ettől függetlenül hallathatjuk hangunkat. Ugy, mint pl., a harang. Az is oda van rögzítve a toronyba. Talán több bánatot hirdet, mint örömet. De teszi a dolgát, ha megkongatják. Végzi feladatát, míg el nem reped, s míg le nem dobják onnan. Mi is harangok vagyunk azon a helyen, ahol élünk. Vállaljuk fel a jó harang szerepét! Vigyázzunk azonban, mert haragnak kell maradnunk, s nem repedt fazéknak. Haragnak akkor is, ha majd szétrepedtünk. Nem cibálják sokáig a repedt harangot. Nem konghatunk mi sem vészjósló hangokat. Arra törekedjünk, hogy amíg hangunkat hallatjuk, addig tisztán értsék szavunkat, legyen örömkeltő, vagy bánatot okozó! Legyünk önmagunk, akik szabaddd kiáltjuk tiszta, Istenbe vetett hitünket! Hallja meg a nagyvilág, hogy unitárius volt, ki elsőnek vágyott a szabad vallásos gondolkodásra és életével fizetett azért, hogy szabadság legyen ezen a téren. Kiáltuk világga, hogy szabaddd érett minden magyar ember...

„Az Úr ugyanis Lélek: ahol az Úr Lelke, ott a szabadság.” 2Kor 3,17.

Kiss Székely Zoltán Levél-féle id. Héjja Ferencnek odaátra

- ajánlom a Bekecs Együttesnek

Leveletem küldöm annak, ki egykoron csipkézte volt a levegőt. Jövök egy kis kopott, tavaszváró éggel. a figura. Utánzatom a költészet. Veled ég el s lobban újra Bekecs alatt Nyárád terén. Murokország beint szilaj Szeredából - Bocskainak városából - Nézd csak, Ferenc, ropják ezt a nyárádmentit, s szájról szájra Gyönyörű tánc! A lépések ritmusa elkísér házig Célját látnád életednek. Megtalálni mozdulatod. minden táncos. A képzelet jogán szólok. Mert itt hagyott öröm csodatáncba ömlik és nem botlik utánzatok Egészé így válik mibe fogtál, fatörzsbe keményült bekecsalji szálfenyőként, virágot s szőlőtől révült Híreddel tele van e vidék még mindig. Gondolod tán: van, ahány csillag az égen? Lehullott volt közülük egy, hiányát? A rózsafa-vonó nagy zöngésű húrhoz megy: Egy kicsit életünk, egy kicsit halálunk voltál, benned magyar tövek. De a lehetetlent nem tudtuk lebírni. tervünk nem volt. Csak szándékunk. Gyönyörűket - te táncolni, Hitet adni, ím, volt erőd: csipkézni a levegőt e (Tanítványod tanítványa tanította táncra első Eddig hallgatag őshazád büszkül köréd: világ-belső	lábával Tereád vall mesterséged, őkegyelme Vásárhelyre. száll az ének! és hazáig. Erre vágyik jövőálmod szűk szorosába. ember, várva, vadgalambot. annyi barátom és nem látom zarándokol. sarjadtak ős Ördögös én meg írni. lenti tájnak. unokámat.) végtelenbe.
---	---

Csak fehérbe öltözötten — Interjú Kiss Székely Zoltánnal

Milyen emlékeid vannak a versírás kezdetét illetően?

Verseket gyermekkorom óta írok, 14 éves koromtól. Az egykori Székelységben közlő Paál Elek festő keresztapám pallérozta első verseimet még a '60-as évek derekán. Aztán a '60-as évek végén Kapusi Ildikó magyar tanárnőm biztatott a Bolyai Farkas Középiskolában. 1977-től küldtem verseimet az Igaz Szóhoz, Székely János biztatgatott. Ugyanez évben jelentek meg első verseim az Ifjúmunkásban. Cseke Gábor és Lázár László próbált felfedezni. Miután én is a Szülőföld, haza, testvériség pályázat győzteseinek között voltam, úgy tűnt kötetekkel indítanak minket, akkori fiatalokat. Aztán semmi sem lett belőle.

Ez év februárjában a Káfé Főnix irodalmi és fotóművészeti internetes lap a Magyar Költészet Napja tiszteletére egy felhívást tett közzé: „Mi lenne, ha a Költészet Napjára megosztanád velünk, olvasóinkkal az első versedhez kapcsolódó gondolataidat? ...Elküldheted a szövegét, írhatod keletkezésének történetéről...” Az ötletgazda az a Cseke Gábor, akinek lapjában az első verseim nyomdafestéket láttak. Az én elküldött szövegem, ami aztán a többi szöveggel együtt kötetbe rendezetten megjelent a következő:

Beavatás

*Kisdiák voltam s nagyon magányos,
ötvenöt éve, több is talán.
Otthagytam éppen első szerelmem,
jó barátomban csalódtam, s lám,*

*eperfánk lombja október végén
aranyt álmodott udvar kövén,
s az ég kifagyott könnye vert csipkét
fűszálak zöldbe jaidult hegyén.*

*Éltre dúdolt széncinke szállt fel.
Tenyérből szállt fel. Ködbe veszett.
Ágak zúzmara-terhét meglöpve
- a nem-várt csoda ekkor esett -*

*hólabdát dobtam röpte rímére:
patyolat-tiszta üzenetet.
Fülvél vártam lány puffanását.
A feldobott le nem érkezett.*

*Légbe szublimált, tán felszívódott?
Napsugár itta a köd felett
olvadó gondom szűz gondolatát?
- Máig tűnődöm. - Ki fejt meg?*

Azóta írok. Írok verseket.

2016. február 29.

Biológus vagy, tanár ember. Milyen a szakmád és a költészet viszonya?

1974-ben biológus diplomát szereztem Kolozsvárt. Azóta tanítok. Vándortanár vagyok; tucatszám iskolában tanítottam: Szőkefalván, Marosvásárhelyen, Gyermelyen, Budapesten és Szentendrén. Diákjaim négy ország nyolc egyetemén szereztek diplomát. 1975-től botanikai és tudománytörténeti kutatómunkát folytatok. És publikálok szak- és tudománynépszerűsítő írásokat két ország napi-, heti és havilapjaiban, tudományos folyóirataiban. Számuk félezerhez közelít. 2012-től Természet kalendáriuma címmel tudománynépszerűsítő sorozatot - amolyan Odobescu-féle Pseudokinetocist - írok heti rendszerességgel a marosvásárhelyi Népújságban.

1977-től a Marosvásárhelyi Rádió külső munkatársaként is dolgoztam, ahova Gáspár Sándor hívott egykoron. A tudománynépszerűsítő adás, a Mikroenciklopédia, biológiai szakkikkeit jegyeztem. Arra jutottam, hogy hagyom a szépirodalmat másnak. Hiába biztatott Lőrinc József költő barátom az ilyési intéssel, miszerint ki a versírást abbahagyja, az igazmondást hagyja abba, sokáig nem írtam verseket. Ez volt a hosszú hallgatás kezdete.

1989 decemberében az újrainduló Marosvásárhelyi Rádiónál a Mikroenciklopédia felelős szerkesztője lettem. 1990 áprilisától Magyarországon élek családommal. 1999-től a Szentendrei Református Gimnázium tanára vagyok. S néha megleptem-meglepem magam egy-egy verssel. 1997-ben a Névtelen írók antológiájába bekerült egy háromsorosom. E tájt érett meg bennem, hogy amit én akarok elmondani a világról, azt csak én tudom elmondani úgy. Az igazmondás(soma)t nem hagyhatom másra. Hiszem, hogy az igaz vers menedék, menedék

mások számára is. Bölöni Domokosnak köszönhetem, hogy erre rádöbentett. Nos, azóta írok újra verseket. Amikor a Népújságban a Múza rendszeresen közölni kezdett, írtam volt le ezt a mondatot: Hallgattam évtizedeken át, felnőttem bennem a hallgatás.

Verseid erősen hordozzák erdélyiséged, Bolyais emlékeid, Marosvásárhely iránti szeretetedet. Hogy látod mindezt belülről?

Erre a kérdésre egy a Hitelben elfogadott, talán meg is jelenő versemmel felelek:

Csak fehérbe öltözötten (részlet)

Próbáljuk meg nagyképűség nélkül elképzelni
a hatvanas évek elején május elsejei Vásárhelyen
egy bolyais kissrác világra-ébredését, akivel
mást sem akartak láttatni, csak vöröset meg trikolt.
Tanár apja és tanító nagyapja előzetes „vétkei” miatt
a megfélemlített család, óvva az új nemzedéket,
még népdalt, még cigánynótát sem mert
énekelni. Egyáltalán énekelni sem mert.
Inkább csak hallgatott. (Azóta sem énekelek.
Nem tudok énekelni hangos szóval ma sem.
Farkasüvöltést forrasztott a torkomra a keserűség.)
**S mást se hallgathatott csak az „Áldunk büszke
Romániá”-t.** (A Díszteremben KISZ gyűlésen
rúgatták ki velünk azt a nagyszájú nagydiákot,
kinek csak annyi bűne volt, hogy éjszakánként
a Kossuthon meghallgatta az „Isten, áldd meg
a magyart.” A Harap-gyereket meg csak azért
kellett megaláznunk, mert Izraelbe vándorolt ki.
A szüleivel. - Azóta sejtem, hogy a való világunkban
mit jelent fehér szerecsennek lenni.
Emlékszem: akkor lázadtam először.

...

Próbáljuk meg nagyképűség nélkül elképzelni
a kétezer-tízes évek derekán májusi Vásárhelyen
egy bolyais vendiák ébren világát, aki Igazi
csíki sört iszik és flekkent eszik a Somostetőn.
(Hogy ma már a Somostetőn a flekken helyett
a mici a divat, s majálisozni kikényszerülünk
saját szülővárosukból a Maros mellé, Szentgyörgyre?)

Beállok a sorba: elfoglalom végső helyemet a deákok
phalankxjában, az utolsó sorban. Vonulunk
karunk erejével tartva a világos kék eget,
az aranyló hadak útját. Nyolcágú napcsillag,
ezüstös holdsarló terhe alatt. **Csak fehérbe öltözötten.**

2014. augusztusa - 2015. novembere

Most már rendszeresek a verspublikációid, köteted jelent meg. Hol mutatták be és milyen terveid vannak a közeljövőben?

2008 óta több-kevesebb rendszerességgel jelentek meg verseim a marosvásárhelyi Népújság Múza mellékletében. 2010-től a székelyudvarhelyi Vers és az Erdélyi Toll, az Erdőszentgyörgyi Figyelő és a debreceni Tisztás hozta-hozza le rendszeresen verseimet. 2013-tól a PoLiSz, Turcsány Péter bizalmát és biztatását birtokolva, több alkalommal közöltem versszövegeimet. Csíki Andrásnak, az EJKÉ elnökének köszönhetem, hogy most kötetbe állt össze verseim egy része.

Első bemutatót Kiss Béla biológus barátom szervezte meg az Erdélyi Magyarok Egyesülete elnökeként. Második bemutatót Aradon az Irodalmi Jelen szerkesztőségében volt tanítványom, Kurjatkó Péter, a lap igazgatója szervezte. Következő bemutatót Marosvásárhelyre tervezem ez év novemberére, lehetőleg a nemzetközi könyvvásár közelébe.

Ki a magyar...?! „Csak anyanyelvemen lehetek igazán ÉN!” (Kosztolányi Dezső érzés-vallomása)

A magyarság számára egy nyelv létezik: a magyar nyelv (össz nemzeti nyelv!) – az ÉDESANYÁNK nyelve. A Magyar Nyelv Napja (november 13-a) arra is hívott, hogy felhívja mindannyiunk figyelmét egy igazságra: az anyanyelvet is tanítani, tanulni kell; illetve annak karbantartása elengedhetetlen. Az iskolai tanulmányok befejeztével nincsen vége az ismeretbővítésnek. Az anyanyelv életünk folyamán velünk szárnyal magasságokba vagy ragad mélységekbe; árnyékként követ bennünket. Segítségével foglalhatjuk el helyünket a nyelvek forgatagában. A „Tetszettek volna forradalmat csinálni” elszólás (!) hülen jelzi, leplezi le, árulja el azt, hogy mi kezdődött el ebben az országban, amelynek hajója jobbra-balra hánykolódik az özönvíz forgatagában. A haza, a nemzeti értékek kiszolgáltatásával együtt valóságos merénylet következett be a magyar nyelv, a szép beszéd ellen – az idegen „kultúrszenny” beáramoltatásával.

Óriási rombolást végeznek a különböző idegen érdekeltségek azáltal, hogy erőszakosan akarnak elfogadtatni velünk idegen megnevezéseket. Néha már azt sem tudjuk hova járunk vásárolni, mit reklámoznak és mit adnak el nekünk; illetve mivel etetnek-itatnak (olcsón?!) bennünket angolul, németül, kínaiul. Lépten-nyomon, egész utcaszakaszokon találkozni kisiskolásaink által értelmezhetetlen szavakkal, fejünk felé magasodó idegen nevekkal.

A szép és igényes beszéd, felelősséggel leírt és kimondott szó közhangulatot javíthat; ellentéteket simíthat; egymásra figyelést biztosíthat. A játékoság és humor beiktatásával aktivizálni lehet a tanulók alvó nyelvi alkotóképességét, ötletességét, tantárgyaktól függetlenül. Ugyanakkor igen fontos éreztetni a nyelvnek és a nemzetiségi létnek az összefüggéseit. Számos kérdés adódik azonban: Elég-e egyszerűen csak elkönyvelni, nyugtázni, tudomásul venni azt, ha valaki magyarnak születik – vagy ezzel párhuzamosan „tartozása” is keletkezik(het)? Válság-e valaki magyarrá? Lehet-e lemondani a magyarságról? (szabad-e tisztességes-e), vagy megtagadni azt? Magyarok közt állhat-e mesterséges határ? Milyen, a sokat és méltatlanul megkülönböztetett, ide-oda tett „határon túli magyar”? Milyenek a különböző pártok, szervezetek, alakulatok, hitfelekezetek, szakszervezetek, munkavállalók, sportegyesületek, stb. magyarjai?! Kié a nemzeti ünnep (ha ostoba módon megoszt)? Értékeljük-e, szeretjük-e, helyesen használjuk-e a magyarságunkat és egyben összetartozásunkat is bizonyító jelképeinket, ránk valló jellegzetességeinket? Miért kelt indokolatlan feltűnést a jelképeink használata, viselése? Ugyanakkor – kettős mércét működtetve – „vigan szaladgálunk” a sok idegen érdeket képviselő és lépten-nyomon erőszakos-feltűnően jelenlévő reklámanyaggal (amit különben mi pénzünk!), „egyszerhasználatos termékekkel”.

Talpra kell állítani a magyart, vagy inkább észretéríteni? Kinek rög vagy nyűg az édes anyaföld? A mindenkor divat és tőlünk idegen irányzatok, felfogások meggondolatlan majmolása – rombolja-e a magyarságtudatot? Miként lehet magyarként átvészelni a szomszédos nemzetállamok gépezet-pokláinak intézkedéseit?

Az eddigi önpusztítás „minősített eseteinek” ismeretében – továbbra is nyugtalan és tanácstalan vagyok: ki a magyar...?! A gyakori kormányváltogatások után, amit az egyik magyar épített: a „másik magyar” lerombolt. Ameddig a nemzet nem dönt úgy, hogy – egyszer s mindenkorra – józan önvizsgálatot tartva: rátermett, tisztaszívű fiakat bíz meg avégett, hogy már-már mesészerű elemekből építkezve, az élet vízával megszentelt édes anyaföldet újjá varázsolják – az elérhető élet jövőképe, elérhetősége egyre délibábosabbá válik.

Nyelvünk egy olyan erőtényező lehet, amely számunkra otthont, oltalmat biztosít; amelybe szükség esetén visszahúzódhatunk vagy belőle akár portyára is indulhatunk. Ugyanakkor a nyelv éles fegyver vagy oltalmazó pajzs, aszerint, hogy támadunk, vagy védekezünk vele. Lehet igazság vagy hazugság; öröm vagy bánat; bölcsesség vagy ostobaság; bátorság vagy félelem hordozója. Meg kell tanulnunk tehát helyesen gazdálkodni ezzel a kiváltságunkkal, illetve önállóan válogatni és tájékozódni a minket érő ismeretáradatban. Mind az irodalmi-, mind a műszaki-tudományos nyelvet a lehető leghelyesebben és tudatosan kell elsajátítani, művelni és továbbadni. Az embert és környezetét, a világot a nyelv tudja a legtokéletesebben és művészi erővel feltárni. Túlzás és elfogultatlanság nélkül állítható, hogy – kis jóindulattal, energiárfordítással; de mondhatni akár szeretettel és kellő alázattal – színmagyar szókinccsel maradéktalanul kifejezhető minden mondanivaló; az idegen környezetből vett és származó közlendő. Az ösztönös nyelvérzék: igényességgel, felelősségtudattal és némi erőfeszítéssel tár-sulva: le kell győzze a csábítóan könnyelmű megalkuvás kínjait.

A népköltészet igen jelentős része gyermekekhez szól. A nép évszázados közös munkája, alkotóereje révén valóságos kincs tár alulhatott ki: abba, nem egyszeri megrendelésre vagy valamilyen rendezvényre készült művek kerültek. A közösség, egy szájhagyományokon alapuló kultúra révén, „adja ki” az alkotásokat, amelyekben az egész környezet lelkesége lüktet, valamint az izlése, az élethez és természethez való viszonya tükröződik. A gyermekek szívesen és könnyedén tanulnak olyan verseket, amelyek közel állnak érdeklődésben és életkorban hozzájuk. A „versfaragás”, mint a jövőbeni költők „szárnypróbálgatása” – igen hasznos, szórakoztató és bizalomteremtő sikerélmény-lehetőség.

Dicső eleink tudták, hogy „Nem az iskolának, hanem az életnek tanulunk”. A tanulókat tehát tudatosan kell bevonni és felelőssé tenni saját képzsükbe, felkészültségükbe, érvényesülésükbe. Minden tantárgynak jelentősége és helye van az oktatásban: a tanár feladata azok megszerettetése, vonzóvá tétele. A pedagógus feladata, hogy felkészültség, elhivatottsága révén szűrje meg a „rákényszerített” anyaghalmozást és válassza ki, bővítsé, frissítse azt napi rendszerességgel.

A zenei anyanyelv a beszélt anyanyelv olyan kiegészítő és összetartó ereje, amelynek érzelmi töltése; jellem-és közösségformáló képessége van. Mindezen túl pedig, hozzákölt és visszahúz a szülőföldre, a gyermeki tájhoz. (Gondoljunk csak az édesanyák álomba ringató „énekmondására”, amely akár egy eldugott tanyán is (megrendelés nélkül!) , akadálytalanul elhangozhat.

Elgondolkodtató, hogy napjainkban egyeseket igen zavar a mi jelenlétünket igazoló magyar nyelv. Nyugtalanító, hogy a minket körülvevő államalakulatokban olyanok mernek minket gyalázni, akik szemrebbenés nélkül fészkeltek be magukat egykori intézményeinkbe, palotáinkba, várainkba, stb. – a tagadhatatlan történelmi múltunkba.

Anyaföldünk különböző tájegységein – amelyek között nincsenek határok – azok nem képezik a magyarság „saját külföldjét!”- Kalotaszeg, Mezőség, Székelyföld, Kárpátalja, Órség, Ipolyás, Palócföld, Moldva (Csángók), stb. – kinevelődött nyelvjárások vagy tájszólások megannyi színes, élvezetesen-izes nyelvi fejlődést, változást eredményeztek.

A Magyar Nyelv Napját követően, november 15-e (Bethlen Gáborhoz fűződik) a szórványmagyarságé lett. A kegyetlen történelmi események és emberelleni döntések sorozata (a győztesek írják a történelmet!) megpecsételte a magyar nemzet sorát: ezért kerülhettek véreink közül sokan szórványba, illetve a kapcsolatvesztés és elszigetelődés küzdelmes-rögös útjára. A nagy erdélyi városokban hihetetlen gyorsasággal és alatomossággal folyik az iskolák magyar tagozatainak összevonása, megszüntetése.

Igen nagy feladtunk, tennivalónk, kötelességünk van a magyar művelődési életet illetően. Ha a megismerés vágya, a felfedezés élménye; egy korszerű művelődés elsajátításának óhaja hajt bennünket; ha egy igényes, következetes, egészséges szellemben nevelünk; adunk és kérünk: elérhetjük azt, hogy együtt örülhünk a köznyelv megújulásának, gazdagabbá, szebbé tételének és műveltségi színvonalunk állandó növekedésének. Ez, elszántságot, tenniakarást és az év minden napjának teljes igénybevételét kéri tőlünk.

A magyar nyelv érdekében kifejtett – sok éves – áldozatos és felelősségteljes elkötelezettségük miatt mindenképpen meg kell említeni néhány egyesületet, civil szervezetet illetve hagyományörző csoportot: Erdélyi Tündérkert Alapítvány; Vasárnapi Iskola Alapítvány; Rákóczi Szövetség; Erdélyt Járó Közhazsnú Egyesület; Páva Népdalkör; Délibáb; Hajdú Együttes; Motolla. A magyarság által megteremtett szellemi és anyagi értékek összessége felbecsülhetetlen kincs, amely a nyelv által - tiszta forrásként, önzetlenül áll minden magyar rendelkezésére. Önmagunk tisztelete, megbecsülése, értékelése is azt kéri, hogy a mi saját kincssünkkel úgy bánjunk, hogy azt a következő nemzedékek is értékelni tudják és elfoglalhassák méltó helyüket a nagyvilág nyelvtengerében.

Végezetül, de nem utolsó sorban, Kosztolányi Dezső intelmeit szeretném közvetíteni: „Azt a lelket és nyelvet, melyet rövid időre örökre kaptunk, új szellemmel fényezve, csorbítatlanul át kell adnunk utódainknak. Ez a küldetésünk – áldjon vagy verjen a sors keze – ez a mi küldetésünk!”

Kiss Székely Zoltán Októberi áhítat

Édesanyám szeme elmúlt nyolcvan éves.
Rögbarna szem fakul: Fiam, mi lesz velem?
Köd hull. Kékálmú utcákra terít tarka
terhet a félelem.

Édesanyám szája elmúlt nyolcvan éves.
Könyörgés benne kimondhatatlan vágyra.
Köd hull. Leszállás-kényszer noszogat télbe:
levél lengő tánca.

Édesanyám haja elmúlt nyolcvan éves.
Feledés-vihar szele érintette már.
Köd hull. Végső. Alóla cserrent ritkán a
késő mátyásmadár.

Édesanyám keze elmúlt nyolcvan éves.
Beletúr gyérülő hajamba. Csont s bőr már.
Köd hull. Mi lesz velünk? Tenyere tétován
kérdez. Választ se vár.

Édesanyám mosolya is nyolcvan éves.
Dédunoka-fényképet simogat szegény.
Köd hull. Leingó levelek közén sejlik
ősz permet: remény.

Édesanyám ajka elmúlt nyolcvanéves.
Nyomot hagy fényképen. Így búcsúzik ő el.
Köd hull. Marosmenti, sűrű. Isten bele-
vész. Ő marad közel.

Vitos Hajnal, erdélyi fazekas család sarjaként jelentkezem "Az én SZÉKELYFÖLDEM" fotópályázatukon. Képzőművészeti tanulmányaim által és az érdeklődésemből kifolyólag, mindig is szerettem képekben, vizuálisan gondolkodni és fogalmazni. Életemet a művészet iránti szeretetem tölti be. Különösképpen a fényképezés az egyedüli módja megragadni a pillanatot az idő forgatagából.

Az "Erők" című fotóm, Kőrispatakon megörökített pillanat, mely kép által, üzeni szeretném:

- Megművelni az anyaföldünket!
- Megmaradni a szülőföldünkön!
- Megbecsülni a származásunkat!
- Megtartani a hagyományainkat!

Tisztelettel,
Vitos Hajnal
Csíksomlyóról

Az Erdélyt Járók Közhasznú Egyesület működését és a Tisztás megjelenését a Nemzeti Együttműködési Alap támogatja

Nemzeti
Együttműködési
Alap

Az Erdélyt Járók Közhasznú Egyesület folyóirata
Kiadja: EJKE, 4032 Debrecen Vezér u. 23. IV/10.
Felelős szerkesztő: Csíki András
Lektor: Pap Gy. László

TISZTÁS